

St. Louis Blues – murbräckan

St. Louis Blues skrevs 1914. Den räknas som en av 1900-talets viktigaste låtar, eftersom den blev murbräcka när bluesbaserad musik inledde sitt segertåg över världen. Och blues har haft långt större betydelse än vad många tror.

Det hade kapellmästaren William Christopher Handy (1873-1958) ingen aning om när han på några timmar satte samman välkända fraser, ackordkombos och textrader inom ramen för dåtidens hetaste musikstilar: blues, tango och jazz. Det skedde i Memphis 1914 och låten fick namnet St. Louis Blues. Den blev så framgångsrik att Handy kom att kallas "bluesens fader" (senare även "gospelns fader").

Blues – Tango – Jazz

Grunden för blues (proto-blues) skapades i den fattiga amerikanska södern under 1800-talet. Ingen vet hur det gick till, men frigivna slavar spelade en central roll för under slave-riet stod slavar oftast för musiken och behärskade allt från opera till dansmusik, så många var skickliga musiker.

Omkring 1910 började etablerade artister spela blues som dansmusik. Mest dansades foxtrot, en ny dans som ansågs sexuellt utmanande, så den blev snabbt populär.

Att musikstilen fick namnet blues kan bero på att stressrelaterad depression sågs som den största amerikanska folksjukdomen vid 1900-talet i USA. Sjukdomen fick namnet "blues". Syftet med bluesmusik var att häva depressionen. Att bota blues med blues.

Samtidigt utvecklades tango av fattiga i Rio de la Plata som snabbt spreds över världen tack vare ny teknologi. Men med tango avsågs inte bara tango, utan allt som användes ofta som hänvisningsnamn för sydamerikansk musik, ungefär som dåtidens "lati".

Jazz började som ett nytt sätt att spela dansmusik på och kom från samma tid. Improvisation blev inte självklart i jazz förrän på 1930-talet. Tidiga jazzmusiker

tavlade ofta i ett spela tekniskt svåra stycken exakt som noterat, precis som i klassiska musiktävlingar. Jazz var machomusik. Blues fick stor betydelse för jazz. För jazz var instrumental, blues vokal. När jazzmusiker började spela blues härmade man bluesång och slappade spelsätt och effekter som blev centrala i jazz.

Genomslag

Urptakten till St. Louis Blues internationella genomslag var Ciro's Club och Orchestras inspelning (London 1917). Ciro's var en fashionabel europeisk nattklubbssledja. Där sattes trender. Sen när Ciro's tog upp blues var det bara en tidsfråga innan den skulle slå igenom på allvar (filmer från Ciro's finns på YouTube).

I januari 1925 gjorde Bessie Smith och Louis Armstrong en stilbildande inspelning av St. Louis Blues. En låt som visade att man skulle lyssna på och inte dansa till. Inspelningen räknas som en av de bästa. Bessie Smith hönsen gjorde och togs upp i Grammy Hall of Fame 1993.

Men Handys verkliga genisdrag var kortfilmen St. Louis Blues från 1929. För ljudfilm var en ny modighet (introducerades på allvar 1927), så det var en av de första ljudfilmerna med stilbildande musiker.

Dessutom är filmen bräd full med rasistiska stereotyper och blues-klichéer. Alla medverkanden är svarta. Filmen skildrar alkoholism, kvinnomisshandel, ensamhet och social misär. I slutet blir de svarta barbesökarna en mäktig stölad gospel för

Det var precis vad vit bio publik ville se: filmen bekräftade deras världsbild.

St. Louis Blues blev en monstruös världshit. Alla ledande artister gjorde egna versioner. Åren 1930-50 var det världens mest inspelade låt (petades från tronen av "Swingin' Dust"). Det gick så långt att den etiopiska armén använde St. Louis Blues som krigssång i kriget mot Italien 1935/6.

Motreaktion

Men musiketablissemangen rasade. Amerikansk musik föraktades och avfärdades som masskultur, senare populärkultur. Och beträffande blues fanns en synnerligen försvärande omständighet: de första internationella bluesstjärnorna var nämligen svarta kvinnor.

De sågs som den lägsta formen av mänskligt liv och kallades infantila, själlösa och obildbara. De saknade impulskontroll och styrdes av omätligt sexuell aptit. Se uppslagsordet

”negrer” i Nordisk Familjebok för en detaljerad beskrivning (finns på nätet).

Och de kvinnliga bluesstjärnorna kom inte förväntningarna på skam. Det var hårdsminkade, tuffa, självständiga och utåtagerande kvinnor i utmanande kläder som ofta sjöng sextigt om sex (minst 75% av alla bluestexter handlar på ett eller annat sätt om sex).

Så Moralens Väktare rasade. Det har de alltid gjort, eftersom kopplingar mellan sex och musik varit legio sedan förhistorisk tid. Den tidiga kristna kyrkan satte t.o.m. likhetstecken mellan musiker och prostituerade (”porni”).

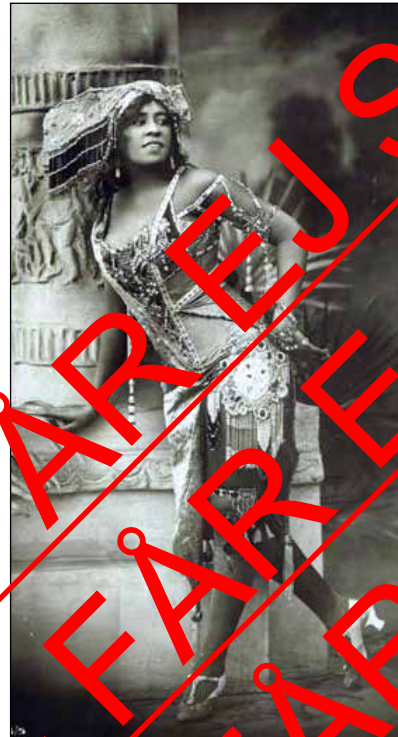
Men allra värst var sångsättet. I Europa var sångidealet disciplinerat. Kvinnor skulle låta oskuldsfullt flickaktiga (klassisk sång). Att sjunga personligt var att förhäva sig – man skulle smälta in och under-ordna sig. Klassisk körsång hölls för idealisk. Det betraktades som en sexuell frizon där kvinnor sjöng flickaktigt, vackert och kontrollerat utan ett spår av individualism.

Idealet utmanades nu av kvinnor som sjöng ohämmat personligt med brutal bröströst. De suckade och stönade. Flirtade och grät. Och musiken var svängig, det vill säga kroppslig. Det kan leda till dans, som i sin tur i värsta fall leder till sex. I extremfallet rasblandning!

Blues var alltså inte bara ett hot mot moral, anständighet och god smak. På sikt handlade det om den vita rasens suveränitet och fortbestånd! Tack och lov för Rasbiologiska institutet!

Så blues fördömdes från vänster, höger och uppifrån (kyrkan). Vänstern var duktig på den obildade allmänheten lurades att lycka om blues av piriga amerikanska kapitalister. Men man har aldrig lyckats förklara tricket; många skulle ge sin högra arm för att få reda på hur man lurar folk att lycka om viss musik! Så vänstern ville ha subventioner och förkypfostrialkalkyler som motmedel. Åtskilligt genomfördes som en central del i 1900-talets kulturpolitik.

Högern talade om moraliskt förfall och andlig slapphet och framhöll vikten av satsningar på kulturarvet som det dominerades av vit medelklass = notera! Musik av vita kristna män. Helst tyska. De föreslog klassisk musik som motmedel, kompletterat med rashygien, gympa och friluftsliv. En sund själ i en frisk kropp skulle minsamt göra susen. Många såg Nazityskland som förebild och ville helt enkelt förbjuda den nya musiken.

Sångsättets språngkraft aktualiserades vid Alice Babs bortgång. Hennes försiktiga anmärker ”att sjunga som pojkar gör” ledde till bildandet av anti-Babs-trohetiga. STIM-klubben kallade henne ”slyna”.

Alice Babs och Bengt Hallberg spelade för in ”St. Louis Blues Twist” 1963. Ett försök att hålla på twist-trenden med blåstiodding (finns på Youtube)

Idag

Idag kan det här te sig släpset. Men motståndet lever vidare. Det märks inte bara på hur musiksubventioner fördelas. Vissa ånglare nämndar fortfarande att det finns två sångsätt: rätt sätt och fel sätt. Att man försöker rösten om man gör annat. Trots att operasångare ofta pensioneras i 50-årsåldern medan många andra sjunger vidare till 70/80-årsåldern.

Och begrepp som ”populär kultur” skapades ju ursprungligen för att man skulle klagöra och upprätthålla skillnaden mellan riktig kultur (man är frestad att säga ”impopulärkultur”) och annat.

Vad gäller musikutbildning blev det inte någon större förändring förrän friskolereformen gjorde att nya aktörer kunde driva skolor (1991). För de kommunala utbildningarna satsade mest på just körsång (musikklasser).

Rytmsgymnasiet visade vägen och öppnade upp för modernare sång. Idag finns många privata och kommunala grundskolor och gymnasier med modern musikriktning.

Men sedan är det stopp. För flertalet svenska musikhögskolor saknar institutioner för modern mikrofonsång, trots att det var en av 1900-talets stora landvinningar på musikområdet. Från ansvarigt håll hänvisas ofta till 1970-talets reformer, när det trots hårt motstånd skapades institutioner för folkmusik och jazz.

Det var stort för 40 år sedan. Men det har hänt en del sedan dess. Nya tider kräver ny musik

Kvinnor hade en central roll i 1900-talets musikliv, bl.a. som stilbildande sångstjärnor som Ma Rainey, Bessie Smith, Arizona Dranes, Billie Holiday, Ella Fitzgerald, Sister Rosetta Tharpe och Mahalia Jackson.

Aretha Franklins genomslag 1967 markerar det definitiva genombrottet för att kvinnor kan och får sjunga som män. Då hade hon hållit på ganska länge. Men inte förrän hon själv fick välja musik, arrangera och sjunga efter eget huvud slog hon igenom på allvar. Det var en sensation.

Dessa kvinnors betydelse för en mer jämställd kvinnoyn, i och utanför musiklivet, kan inte överskattas. Mot slutet av 1900-talet kunde kvinnor t.ex. få en anställning i manliga bastioner som Wien- och Berlinfilharmonikerna. Det hade knappast hänt om inte blues-sångerskor och andra visat vägen.

Men osynliggörandet av kvinnor fortsatte ändå. När arkitekter och andra experter uppmärksammade blues diskades flertalet kvinnliga bluesstjärnor. Man menade att de inte sjöng "äkta" blues och avfärdade dem som kommersiella. Så 1960-talets bluesrevival handlade mest om svarta män. Och vita män som ville låta likadana (Beatles, Rolling Stones etc.).

En del var riktigt tuffa och diskade även svarta män som spelade elgitarr(!). Liksom de avfärdade Bob Dylan när han satte sladden.

Men musik är en kulturyttring som återspeglar samhället, och 1900-talets samhällets utveckling gick mot ökad jämlikhet. Det återspeglades naturligtvis i musiklivet. Mycket återstär dock att göra innan vi har ett modernt musikliv som tillvaratar alla beövningar, oberoende av kön, sångstil och musikmak.

Handy dog 1958. Samma år gjordes en långfilm om hans liv med bl.a. Nat King Cole, Ella Fitzgerald och Mahalia Jackson. Det var inte av en slump filmen fick namnet St Louis Blues. För Handy var förgrundsfiguren för den musik som erövrade världen på 1900-talet. Både i och utanför kyrkan. Och det viktigaste han skapade var murbräckan St Louis Blues som blev en viktig del av 1900-talets kulturarv.

Som namnet vittnar om finns skäl att uppmärksamma det.

